

ВПЛИВ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ

О.Б. СНИСАРЕНКО, канд. екон. наук

А.О. ОТЦОВИЧ, магістрант

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

Україна, м. Харків, вул. Чкалова, 17

nastya_otc@mail.ru

У більшості країн світу існує проблема регіональних дисбалансів. Вона проявляється у різних формах, головними з яких є фінансове розбалансування та різний рівень соціально-економічного розвитку територій. Країни вирішують подібні проблеми багатьма методами, але такі методи здебільшого стосуються саме фінансово-бюджетної сфери. Зарубіжна практика та зарубіжний досвід підтвердили доцільність втручання держави, через її фінансово-бюджетну сферу, у формування та розвиток ринкових механізмів.

Основні проблеми управління територіальною економікою вчені-економісти пов'язують, здебільшого, з рівнем регіональної бюджетної безпеки. На рівень бюджетної безпеки, в свою чергу, впливають різного роду дисбаланси, ризики та невизначеності самого бюджетного процесу. Від формування належного рівня бюджетної безпеки регіону залежить вирішення багатьох регіональних завдань та пріоритетів розвитку таких, як досягнення стабільності та ефективності життєдіяльності громадян, їх добробуту, соціально-економічного розвитку територій, зміцнення економічних та соціальних параметрів та інших завдань.

Про актуальність дослідження впливу бюджетної безпеки на рівень соціально-економічного розвитку регіону свідчить активний розвиток його теоретичного та практичного базису, форм його впровадження. Позитивно сприймається той факт, що у вітчизняній науці вже є роботи, присвячені питанням фінансової, бюджетної, податкової, валютної безпеки. Деякі питання щодо забезпечення бюджетної безпеки знайшли своє висвітлення в роботах О.Барановського, О.Василика, Т.Вахненко, В.Кравченка, О.Колісник, Г.Логвиної, І.Лукінова, В.Сікори, А.Чухна, В.Шлемка, С.Фішера, Р.Келлі, Дж. Стігліца й багатьох інших авторів. Та досі залишаються відкритими питання щодо розуміння впливу окремих факторів бюджетної безпеки та їх симбіозу на механізми саморозвитку територій.

Метою дослідження є уточнення поняття бюджетної безпеки регіону та виявлення зовнішніх та внутрішніх загроз її забезпечення.

Принципи ефективного розвитку територій реалізуються, якщо створюється міцний соціально-економічний механізм, що забезпечує довгострокову рівновагу між природою та суспільством, між рівнем життя та його якістю, тобто коли не тільки підвищується або зберігається рівень реального споживання, але й має місце доступність, а також висока якість

функціонування систем освіти, охорони здоров'я, зайнятості, соціального захисту населення і т. ін.

В розрізі регіонів спостерігаються значні відмінності у кількості різноманітних природних ресурсів, соціальних потребах населення, рівнях зайнятості і безробіття, у розподілі праці та наявності фінансових ресурсів для задоволення потреб певної території, тому необхідним є створення сприятливих умов для нарощування бюджетного потенціалу кожного регіону.

Рівень бюджетної забезпеченості регіонального розвитку є найважливішим індикатором, що відображає ефективність реалізації регіональної фінансової державної політики, здатність регіону до фінансової незалежності та самостійності і розраховується як сума бюджетної, податкової та кредитної забезпеченості економічного розвитку регіону. Так Г. Бондар пов'язує регіональну фінансову політику з механізмами реалізації бюджетного регулювання [1].

Згідно з Державною стратегією регіонального розвитку державна політика, стосовно стимулювання регіонального розвитку, ставить перед собою завдання щодо створення умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку країни та її регіонів, підвищення рівня життя населення, забезпечення соціальних стандартів для населення. Ще одним не менш важливим завданням державної стратегії є поглиблення процесів ринкової трансформації на базі підвищення ефективності використання потенціалу регіонів, підвищення дієвості управлінських рішень, удосконалення роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування [2].

Під бюджетною безпекою регіону ми розуміємо здатність органів державної влади та місцевого самоврядування забезпечувати фінансування через бюджети всіх рівнів закріпленого за ними повного комплексу повноважень по виконанню гарантованих Конституцією держави прав громадян у довгостроковій перспективі в умовах дестабілізуючого впливу різноманітних чинників (загроз) та підвищувати фінансовий потенціал та рівень розвитку регіону.

Досліджуючи основні фактори впливу на бюджетну безпеку регіону О.Я. Колісник звертає увагу на рівень трансфертних надходжень до бюджетів регіону [3]. Залежність території від дотаційних надходжень з вищих бюджетів знижує їх автономію та ділову активність. Загальний обсяг трансфертних надходжень рекомендуємо обмежити 30 % загального обсягу бюджетних доходів. Звертаємо увагу на те, що більшість авторів розрізняють групи зовнішніх та внутрішніх факторів що впливають на рівень бюджетної безпеки [4].

Проведене дослідження дозволило виявити та систематизувати ряд загроз бюджетній безпеці регіону як основі соціально-економічного розвитку, які мають різну природу виникнення і в зв'язку з цим поділяються на зовнішні і внутрішні (Рис. 1).

Рис. 1 – Загрози бюджетної безпеки регіону

Серед внутрішніх ризиків та загроз формування бюджетної безпеки регіону як головні ми виділяємо фактори фінансово-бюджетної сфери. До яких належать: відсутність пріоритетів бюджетної політики, зниження фінансового потенціалу, автономії та стійкості бюджетів регіону та інші ризики. Наявність ефективної бюджетної стратегії розвитку регіонів на основі симбіозу науки та інноватики є запорукою зростання бюджетної безпеки, соціально-економічного розвитку та підвищення соціальних стандартів у регіоні.

Безперечним є той факт, що бюджетна безпека має ключове значення для забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку окремих регіонів і держави в цілому, яка, в свою чергу, включає в себе показник бюджетної забезпеченості та є основною умовою здатності території здійснювати самостійну фінансову політику та виступає невід'ємною частиною фінансової безпеки держави.

1. Бондар, Г. Забезпечення економічної незалежності регіонів [Текст] / Г. Бондар // Наукові записки. – 2005. – № 1. – Вип. 14. – С. 119 – 123.

2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року [Текст]: постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 року № 1001 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 30. – С. 21 – 32.

3. Колісник, О.Я. Бюджетна безпека у забезпеченні стратегії соціально-економічного розвитку держави [Текст]: дис. канд. екон. наук: 08.00.08 – 2009. – С. 26.

4. Ставнича, М.М. Бюджетна безпека регіону в контексті ефективного соціально-економічного розвитку [Текст] / М.М. Ставнича // збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – С. 386 – 394.